

תקציר הפעילות

פעילות חווייתית המתמקדת בצמח החצב ובמחזור חייו. הפעילות כוללת השוואה בין שני סוגי טקסט שעוסקים בחצב, טקסט מדעי וטקסט פיוטי (שיר), ופעילות משחקית לסידור שלבי צמיחת החצב. הפעילות מלווה במצגת.

מהלך הפעילות

פתיחה: הצגת תמונות שהן רמזים לנושא השיעור - החצב
גוף הפעילות: למידה מטקסט מדעי וניתוח טקסט פיוטי
הקשורים לחצב

חידון: פעילות משחקית לסידור שלבי צמיחת החצב
סיכום השיעור: שאלות מסכמות בעל פה

פתיחה – 5 דקות

שקופיות 1-5: הצגת רמזים לנושא השיעור.
שקופית 6: חשיפת התשובה – החצב.

גוף הפעילות – 20 דקות

חלק ראשון: טקסט מדעי

שקופית 7: קטע מידע בנושא "למה החצב פורח ראשון?".
קראו את הטקסט בקול, ושאלו שאלות מנחות בתום הקריאה:

- מה מיוחד בפריחת החצב לעומת פרחים אחרים?
- איך הבצל עוזר לחצב לפרוח לפני הגשם?
- מדוע החצב מסמל את תחילת שנת הלימודים בישראל?

חלק שני: טקסט פיוטי

שקופית 8: השיר "כמו חצב" מאת נעמי שמר. הקריאו את השיר או השמיעו אותו
מתוך הקישור המצורף בביצוע עמיר בניון (שניות 17-53).
שקופית 9: דיון במשמעות מילות השיר.

מטרות

1. להבין מדוע החצב נחשב "מבשר הסתיו" באמצעות היכרות עם מחזור החיים שלו.
2. לתרגל מיומנויות קריאה והבנת טקסטים מסוגים שונים.
3. לקשר בין ידע מדעי על עונות השנה לביטוי שלו בטקסט פיוטי (השיר "כמו חצב").

שכבת הגיל

כיתות ג'

משך הפעילות

שיעור יחיד – 45 דקות

חומרי עזר

מצגת

“כמו חצב להתבצר במעבה האדמה” – לאיזה חלק בצמח מתייחסת שורה זו? (הבצל)
“לחכות לסיומה של העונה הכי חמה” – לאיזו עונה הכוונה? (קיץ)
“ואחר כך להיתמר וכעמוד עשן לבן” – מה מתואר בשורה זו? (עמוד התפרחת)
“שהחגים כבר באוויר” – אילו חגים? (חגי תשרי)
שקופית 10: הצגת התשובות לשאלות ששאלנו.

חידון – 15 דקות

לסיכום מה שלמדנו על החצב, נפתור את החידה על שלבי התפתחות החצב.
שקופית 11 מציגה במלל מסודר את שלבי צמיחת החצב, אך התמונות המלוות את המלל אינן מסודרות. על התלמידים לסדר את התמונות לפי הסדר. כל תמונה מיוצגת באות.
הנחו את התלמידים לסדר את התמונות לפי הסדר נכון, החל מהתרדמה בקיץ ועד עלי החצב אחרי הפריחה.
ניתן לבצע כעבודה אישית או במליאה, שלב אחר שלב.
לאחר הסידור הקרינו את שקופית 12 המציגה את הפתרון (חצב מצוי).

הרחבה למורים: החצב הוא גיאופיט, צמח רב־שנתי בעל בצל תת־קרקעי, הנפוץ בבתי גידול פתוחים בארצות הים התיכון. הבצל הגדול (עד 20 ס"מ קוטר) משמש איבר אגירה, ומאפשר לצמח לשרוד תקופות יובש ולטפח פריחה מוקדמת, בעונה היבשה, בין אוגוסט לאוקטובר, כשהימים מתקצרים. עמוד התפרחת הגבוה הנשלח מן הבצל נושא עשרות פרחים לבנים, הנפתחים בהדרגה, מלמטה כלפי מעלה. כל פרח חי 24 שעות בלבד ומושך מאביקים פעילים ביום ובלילה. לאחר ההאבקה, ייצור הפירות והזרעים, הפריחה מתייבשת ומהבצל גדלים עלים ירוקים, המבצעים פוטוסינתזה ומזינים את הבצל לקראת העונה היבשה הבאה. באביב העלים קמלים, ובמהלך הקיץ מתפתחת בתוך הבצל התפרחת של העונה הבאה, אך היא נותרת רדומה עד אוגוסט.

סיכום השיעור – 5 דקות

מאפייני הסתיו בישראל כוללים את פריחת החצב, שלכת, היורה ונדידת הנחליאלי. שאלו את התלמידים:

- איזה סימן הכי מעניין אתכם, והייתם רוצים ללמוד עליו עוד?
- מה אתם שמים לב שמתחיל להשתנות בסביבה שלכם בתקופה זו?
- הרחבה אפשרית: ציור/כתיבה קצרה – “עבורי הסתיו הוא...”

הצהרת שימוש: מחנכים מוזמנים לעשות שימוש שלא למטרות רווח במערך פעילות זה.